

1PE - Tolysh Bible

65001 - Unicode (UTF-8)

CAP Information: checked/corrected 2009 HAB

1 PETER

Peteri İminə Nomə

1 Peter

1Pet.

PETERİ İMİNƏ NOMƏ

VƏSƏ

«*Peteri İminə Nomə*» Asiyə viloyəti bə şimal məholon pevilo biə, «Rufi tərəfo təğdis kardə biə» (1:2) bə Məsihi dəvoməkon nıvıştə biə.

Çe nomə nıvışteyədə məğsəd bə imoni qorə bə təğibon iyən iztirobon məruz mandə imoniyon dılvandi doyme. Peter, İsa Məsihi Şoyə Xəbə, Çəy marde, bəyji bey iyən vəd kardə biə zuhuri barədə nıvışteyde, bə handəkəson umu doydə. İmoniyon ımı sərəsın iyən bə iztirobon petovın. Əvon əmin bəninin ki, bə həğiğiyyə imoni molik beyro çı dəvinonku dəvardəninin. Peter əvoni əmin kardeydə ki, «şimə imoni dəvinəo dəvoniyyə İsa Məsihi zuhurədə boşmə tarif, izzət iyən şərəf» (1:7) bəvarde.

Həvari Peter bı çətinə dovrədə bə imoniyon dılvandi doy-doy əvoni bə Məsihi məxsus biə odəmon gəzinə jimon kardeyro dəvət kardeydə.

Kitobi məzmun:

1:1-12 Osmononədə biə irs

1:13–2:12 Mığəddəsə jimon kardeyro dəvət

2:13-25 Məsihiyon vəzifon

3:1-7 Jen-şuyə mınosibəton

3:8-22 Salehəti roədə kəşə biə əzyət

4:1-19 Məsihiyon jimon

5:1-14 Nəsyət iyən oxonə səlomon

1

¹ İsa Məsihi həvari az Peteriku səlom bıbu bə Pont, Qalatiyə, Kappadokiyə, Asiyə viloyəti iyən bə Bitinyə pevilo biə Xıdo dərbəder eqıniyyə xəlği! ² De Pıə Xıdo rizo şımə Rufi tərəfo təğdis kardə bışon ki, bə İsa Məsihi itoət bıken. Şımə sıftəku seçın kardə bışon ki, Çəy xun şımə səpe emu. Bıdə lutf iyən sulh bəşmə bol-boli ehsan kardə bıbu!

Osmononədə biə irs

³ Həmd-səno bıbu bəçəmə Rəbb İsa Məsihi Xıdo – Bəçəy Pıə! De İsa Məsihi

mardon dilədə bəyji bey, Çəy yolə mərhəməti himhimbədə bəmə nuyə jimon doəbe. Bəmə umu doşe ki, ⁴ əmə puç nıbə, pok, tərəvətinə qıləy irsi soyb bəbemon. Im irs osmononədə boşmə oqətə beydə. ⁵ Şimə de Xıdo ğudrəti oxonzəmonədə bo oşko bey hozı bıə xılosiro de imoni vositə niğo doə beydəşon. ⁶ Həttə esət mivəğğəti curbəcure dəvinonədə bo ğəhər kəşe məcbur bıbonən, bimi şo bıbən. ⁷ Jıqonə şimə imon dəvinə kardə beydə ki, İsa Məsihi zuhurədə boşmə tarif, izzət iyən şərəf biyə. Şimə imon otəşo dəvoniyə bıboən, çe faniyə ğızılısə həniyən dəqərine. ⁸ Şimə vindəyonni İsa Məsih, əmma piyeydone Əv. Həttə şimə esətən vindeydənişon Əy, əmma Bəy imon vardeydon iyən de təsvir kardenıbə izzəti şoyvo kardeydon iyən behəd şo beydon. ⁹ Çumçiko ıştə imoni səkiştədə bəştə conı xılosi noil bəbeşon.

¹⁰ Bəşmə doə bıə lutfi barədə navo xəbə doə peyğəmbəron bı xılosi dair omutəşone iyən ciddi tədğiğoton bardəşone. ¹¹ Çəvon dilətonədə bıə Məsihi Ruf, Məsihi əzobon iyən çəy bəpeştə bıə izzəti barədə navo şəhodət kardeydəbe. Çımon çoknəy iyən keynə bey barədə Rufi nişo doə vaxti tədğiğ kardışone. ¹² Bəvon oşko be ki, əvon bəştə ne, bəşmə xıdmət kardeydən. Şoyə Xəbə osmono vığandə bıə Mığəddəsə Rufi vositə bəşmə rosniyəkəson esət votışone bəşmə həmonə xəbə. Mələkonən ın həğiğəton nezəco həniyən çok sərəsəy orzuyədən.

Mığəddəsə jimon kardeyro dəvət

¹³ Bı səbəb ıştə ağılı qırdə bıkən iyən hejo hozı bımandən. ıştə həmə umu bıbastən İsa Məsihi zuhurədə bəşmə doəninə lutfi. ¹⁴ Bənə itoətkorə əğilon bıbən ki, navkonə nıznə vaxtonədə bey ğəzinə bə ehtirosən əsir eməqınən. ¹⁵ Əmma şiməni dəvət kardə Xıdo mığəddəsə bey ğəzinə şimənən ıştə jimoni har sahədə mığəddəsə bıbən, ¹⁶ *çoknə ki nıvıştə bıə: «Mığəddəsə bıbən, çumçiko Az mığəddəsım».

¹⁷ Qirəm şimə har kəsi deçəy əməli mihokimə kardə bə Xıdo «Pıə» voteydonbu, açını ğəzinə jiyə bı dınyoədə de Xıdo tarsi jimon bıkən. ¹⁸ Oxo şimə zıneydəşon ki, ıştə dədə-boboku irs sə ın puçə jimoni ğızıl, yaan niğə ğəzinə de faniyə çiyon ne, ¹⁹ beğusur iyən beləkə pəsəvə ğəzinə bıə de Məsihi ğıymətinə xuni hıriyə bıəşon. ²⁰ Əv dınyo ofəyə nıbə təyin kardə bıbə, əmma bəşmə xoto bı oxonə vaxtədə vığandə be. ²¹ De Məsihi vositə şimə Əy mardon dilədə bəyji kardə iyən izzət doə bə Xıdo imon vardeydəşon. De jıqoy şimə imon iyən umu bə Xıdoye.

²² De Rufi vositə bə həğiğəti itoətkor biyon, pok kardıyone ıştə dilon ki, bəştə imoniyə boon həğiğiyə mehıbbəti nişo bıkən. Bı səbəb dilisıxtə deştə həmə zuy bıpiyənen iyəndı! ²³ Oxo şimə puç bıə tumo ne, puç nıbə tumo, de Xıdo bəyjiyə, zolə kəlomi vositə sənibəton bə jimon oməşon. ²⁴ *Bə səbəb ki, nıvıştə bıə:

«Həmə bəşər bənə aləfiyə,
Çəy həmə reçinəti kəfşəni vılı ğəzinəyə.
Aləf hışk bəbe, vıl ebəme,
²⁵ Əmma Rəbbi sıxan zol bəmande».

*1:16 Lev.11:44-45; 19:2

*1:24-25 Yeş.40:6-8

Bəşmə vəz kardə biə Şoyə Xəbə kəlom ime.

2

İmonədə mikəmməl bībən

¹ De jıqoy har curə bevəci, hilə, dıdiməti, pəxıləti iyən har curə bihtonəvotəti ıştəku bə kəno şodən. ² Bənə moəku tojə biə korpon bə pokə ruhaniyə şiti avsi bībən ki, demi perəsən yol bībən, bə xılosi noil be bızınən. ³ Çumçıko şımə hiss kardıyone ki, Rəbb çanədə xəymande.

Bəyjiyə Sığ iyən səçin kardə biə xəlğ

⁴ Çe insonon rədd kardə, əmma çe Xıdo ğıymətin zınə səçin kardə bə bəyjiyə Sığı, yəni bə Rəbbi nez bībənən. ⁵ Bıdə Əv ruhaniyə məbədi soxteyədə şıməni bənə bəyjiyə sığon oko doy bızını. Əyo miğəddəsə kahinon dastə bībən iyən de İsa Məsihi vositə bə Xıdo məğbul biə ruhaniyə ğırbonon təğdim karde bızınən. ⁶ *Oxo Miğəddəsə Nıvıştəyədə votə beydə:

«İmeha, Az Sionədə qıləy sığ noydəm,
Səçin kardə biə, qıləy ğıymətine bınəsığe.

Bəy imon vardəkəs əslo xəcolətəjə kardə əbını».

⁷ *De jıqoy imon vardə şıməhonro in sığ ğıymətine, əmma bo imon nıvardəkəson «çe bənnon rədd kardə sığ bınəsığ biə»,

⁸ * Əv «dəqijniyə sığ iyən dəğandə hal» be.

Əvon bə kəlo mi itoət nıkardeyro dəqijyeydən iyən əvon bıçımiro təyin kardə bən.

⁹ * Əmma şımə səçin kardə biə nəsil, Podşo kahinon dastə, miğəddəsə millət, bə Xıdo məxsus biə xəlğışon. Xıdo zılmoto səçin kardışe şıməni, Bəştə mecuzəynə nuri dəvət kardışe ki, şımə Çəy vey reçinə koon elon bıkənən. ¹⁰ * Vaxt hestbe xəlğ nıbişon, əmma esət Xıdo xəlğışon. Vaxt hestbe bə mərhəməti noil bənıbişon, esət isə mərhəmət səyone.

¹¹ Azizqiromiyon, bəşmə lovə kardeydəm, bə rufi vəynə mıborizə bardə cisoniyə ehtirosonku diyəro bībən, oxo şımə bı dınyoədə açin iyən mısufirişon. ¹² İmon nıvardəkəson dılədə çokə jimon bıkən ki, əvon bəşmə bihton bıvotonən, şıməni taxsırkor bıznonən, şımə kardə çokə koon vindeədə Xıdo omə rujədə əvon izzət bıdən Bəy.

Tabe bībən bəştə rəhbəron

*2:6 Yeş.28:16

*2:7 Zəb.118:22

*2:8 Yeş.8:14-15

*2:9 Beşə.19:5-6; Ğanun.4:20; 7:6; 14:2; Yeş.43:20-21; Tit 2:14

*2:10 Huşə 2:23

¹³ *Bə Rəbbi xoto, tabe bİbən insonon təyin kardə bə har hakimiyəti: həm bə podşo bə səbəb ki, əv ali hakimiyəte, ¹⁴ həmən bə valiyon bə səbəb ki, əvon podşo tərəfo təyin kardə bİn ki, bə bevəci kardəkəson cəzo bİdən, çoki kardəkəson tarif bİkən. ¹⁵ Çumçiko Xıdo piyeydəşe ki, şımə çoki karde-karde çe nodonon beağılə qəpon bİbİrnən. ¹⁶ Ozodə insonon gəzinə jimon bİkən. Əmma ıstə ozodəti bo bevəci kardeyro oko mədən, oxo şımə çe Xıdo gəlunıyon. ¹⁷ Hurmət bİkən bə həmməy. Bİpiyənən ıstə imoniyə hovı-boon, bİtarsən Xıdoku, hurmət bİkən bə podşo.

Məsihi kəşə əzobiku nımunə peqətən

¹⁸ Ha xıdmətkoron, de yolə ehtiromi bəştə əğon tabe bİbən, əncəx bə xəymandə iyən həlimə əğon ne, bə zolımə əğonən tabe bİbən. ¹⁹ Ehanə kiysə Xıdo vədə bəştə vicdoni xoto, nohəxisə əzob kəşeydə bə gəhəri petoveydəbu, ım boəy lutfə. ²⁰ Şayət qıno bİkon, bİ səbəb kuə bİbon iyən bİmi tov biyon, ım bəşmə çı şərəf bəvarde? Əmma şımə bə çoki kardeyro əzob bİkəşon, petovon, ım çe Xıdo lutfə. ²¹ Oxo şımə bİmi dəvət kardəbiyon. Çumçiko Məsihi bəşmə qorə əzob kəşəşe iyən boşmə nımunə be ki, şımənən Deçəy noə riyə bİşənən.

²² *Əy hiç qıləy qıno nıkardışe,

Çəy qəvo benışe qıləy hilə sıxan.

²³ *Dımjon doşone Bəy, Əv isə cəvobədə dımjon nıdoşe,

Əzob kəşəədə rıjd noməy bə hiç kəsi,

Bərəks, İştəni bə ixlosinə Hakimi təslim kardışe.

²⁴ *Əy Deştə andomi vositə çəmə həmə qınon bə çomex bardışe ki, əmə bə qıno mınosibətədə mardə, bo salehəti bİjiyəmon. Deçəy yaron şımə şifo səyone. ²⁵ *Şımə həmməy pəsi gəzinə ıstə roy dəqijniyəonbe, esət isə bəştə conı Qələvoni iyən Nəzorətəvoni tərəf oqardiyon.

3

Jen-şuyə mınosibəton

¹ *Ha jenon, şımənən eyni tərzədə bəştə şuyon tabe bİbən, çəvonədə ki Kələmi gəbul kardeydənıbo, şımə deştə ismətinə, ehtirominə rəftori əvoni besıxan bə imon varde bəzıneyon. ² Bıdə əvon şımə pok iyən de Xıdo tarsi jiyə jimoni bİvindın.

³ *Bıdə şımə rəvoş muyon muəxolə kardey, gızılə ləl-cəvohırot, reçinə bər-bəzəq iyən de reçinə libos tankardey zahiri çiyon nıbu, ⁴ şımə rəvoş niyoni mandə dılətoni

***2:13** Rom.13:1

***2:22** Yeş.53:9

***2:23** Yeş.53:7

***2:24** Yeş.53:5

***2:25** Yeş.53:6

***3:1-2** Ef.5:22; Kol.3:18

***3:3** 1Tim.2:9-10

hestemon, həlim iyən tıvoxə rufi hejomandə reçinətiyo iborət bıbu. Im Xıdo vədə vey dəqərine. ⁵ Oxo gədimə zəmononədə bə Xıdo umu bastə vey salehə imoninə jenon bəştə şuyon tabe bin, im çəvon rəvoşbe. ⁶ *Məsələn, Sara bə İbrahimi «çımı əğə» voteydəbe, bəy itoət kardeydəbe. Qirəm çoki bıkon, hiç çiyku nıtarson, şımə çe Sara fərzəndoniyon.

⁷ *Jəqoən ha merdon, şımənən eynən bı tərzdədə ıştə jenon sərəsən iyən bəvon hurmət bıkən, bə səbəb ki, əvon həniyən zərifə hestemonin. Bızınən ki, əvonən bənə şımə Xıdo lutf kardə jimoni varisonin. Bəvədə bəşmə kardə dıvon hiçiy ənqəl be əzını.

Salehəti roədə kəşə əzyət

⁸ Mılxəs, de iyəndı həmfikir bıbən. Dıləsut bıbən, tıvoxə boon gəzinə bıpiyənen iyəndı, rəhmin iyən itoətkor bıbən. ⁹ Bə bevəci de bevəci iyən bə təhğiri de təhğiri cəvob mədən, bərəks, xəy-dıvo bıdən. Oxo şımə bı səbəb sədo kardə bıəşon ki, xəy-dıvon səy bıznen. ¹⁰ *Jıqonə:

«Ki piyeydəşe jimoniku kom peqətı,
Baxtəvərə ruj bıvındı,
Bıdə ıştə zıvoni şəriku,
İştə qəvi hiləqorə qəpiku nığo bıkə.

¹¹ Bıdə bevəci kardeyku okıriyı, xəymandəti bıkə,
Bo sulhi bınevı, çəy dumo bışu!

¹² Rəbbi nəzon çe salehon səpeye,
Çəy quşon ojin bəçəvon fəryodon məseyro.
Əmma Rəbb bə şərə ko kardəkəson vəynəye».

¹³ Qirəm xəymandə koon kardeyro dastroçə bıbon, ki bəşmə bevəci bəkarde?

¹⁴ *Əmma bə salehəti xoto əzob bıkəşonən, şımə baxtəvəriyon. İnsonon hədəku mətarsən, bıdə hiçi şıməni nıtorsını. ¹⁵ Əmma Məsihi ıştə Rəbbi gəzinə ıştə dılədə mığəddəs bıqətən. İştə umu bastə əğidə barədə şıməku parseədə cəvob doyro hozı bıbən. ¹⁶ İştə vicdoni təmiz oqətən, imi de həliməti iyən ehtiromi bıkən ki, şıməni bə Məsihi imon vardeyro təhğir kardəkəson, bəşmə hədə oməkəson xəcolət bıkəşın.

¹⁷ Qirəm çe Xıdo irodə ımebu, xəymandəti kardeyro əzob kəşey, bevəci kardeyro əzob kəşeysən çoke.

¹⁸ Çumçıko saleh bıə Məsihən bə saleh nıbəkəson xoto, bəçəvon qınon qorə i kərə əzob kəşəşe ki, şıməni bə Xıdo huzur biyə. Əv cismən bə marde təslim be, ruhən bə jimoni rəsəy. ¹⁹ Əv ruhən şe, vəz kardışe bə zindonədə bıə rufonən. ²⁰ *Həmonə bə odəmon ki, itoət kardeydənibin, Nuhi qəmi dutə vaxtonədə Xıdo de səbri çəş kardışe əvonı. Bə qəmiədə isə kam odəm, cəmi həşt kəs perəxəy. ²¹ In nımunə çe vəftizi rəmze,

***3:6** Ofə.18:12

***3:7** Ef.5:25; Kol.3:19

***3:10-12** Zəb.34:12-16

***3:14-15** Yeş.8:12-13; Mat.5:10

***3:20** Ofə.6:1–7:24

ə vəftiz ki, bo cismaniyə çırki şışteyro ne, de təmizə vicdoni Xıdo vədə sıxan doyro esət bəşmə de İsa Məsihi bəyji bey xılos vardeydə. ²² İsa Məsih bə osmonon rost kardə be iyən Xıdo rostədəye. Mələkon, hakimiyəton iyən ğıvvon Bəy tabeyin.

4

Bə Xıdo irodə mıvofiğ jıyey

¹ De jıqoy Məsihi cismən əzob kəşəşe, şımənən ıştəni bimi hozı bıkən. Oxo cismən əzob kəşəkəs həni qıno hıkmı jıyədə jıyeydəni. ² Səkiştədə ıştə bı dınyodə mandə jımoniyən həni bə bəşəri ehtırosən qorə ne, bə Xıdo irodə mıvofiğ jıyeydə. ³ Həni vəse, şımə navko çe beımonon piyəyon bə vırə rosniyone ıştə jımoni de beəxloğəti, ehtırosı, əyyoşəti, eyş-ısrəti, sərxoşəti, oləyzə bıtpərəstəti karde-karde dəvoniyone! ⁴ İmon nıvardəkəson təəccub kardeydən bəşmə deyəvon bə ivırə eyni curə beəxloğəti nıkarde vındeədə şıməni təhğir kardeydən. ⁵ Əvon mardon iyən bəyjiyon mıhokimə kardeyro hozı bıə Xıdo vədə cəvob bədon. ⁶ Çumçiko bı səbəb Şoyə Xəbə bə mardonən pevilo kardə be ki, əvon bənə həmə odəmon cismən bə cəzo məruz mandə bıardonən, ruhən bənə Xıdo bıjıyın.

⁷ Har çiy oxoy neze. Jıqon, ağıl-kəmolın bıbən iyən dıvo kardeyro səzukın bıbən. ⁸ *Har çiy sə bənav, dılısıxto bıpiyənen iyəndı, çumçiko «mehıbbət vey qıno səpe edoydə». ⁹ Bə iyəndı ğonəğpərvərəti nişo bıkən, ğonəğ ğəbul kardeədə pıt-pıt məkən. ¹⁰ Har kəs de Xıdo hartərəfə lutfi bəştə sə ənomi qorə çokə xıdmətkori ğəzinə bə iyəndı xıdmət bıkə. ¹¹ Vəz kardəkəs, bıdə Xıdo kəlomi votə tərzədə vəz bıkə. Ki xıdmət kardeydəbu, de Xıdo doə ğıvvə xıdmət bıkə. Jıqonə har çiyədə de İsa Məsihi vositə bə Xıdo ızzət doə bıbu. İzzət iyən ğudrət zoləti çe İsa Məsihiye. Amin!

Bə Məsihi xoto əzob kəşey

¹² Çımı azizqıromiyon, çe yəlovinə dəvinonku dəvardeədə ımi bəştə sə omə qıləy ğəribə ko məzınən. ¹³ Bərəks, şoyvo bıkən ki, şımə Məsihi əzobonədə ıştırok kardeydon, Çəy ızzətinə zuhurədə behəd şo bəbeyon. ¹⁴ Bə Məsihi nomi qorə təhğir kardə bıbon, şımə çı baxtəvəriyon! Çumçiko çe Xıdo Ruf Deştə həmmə ızzəti şımə səpe mandeydə. ¹⁵ İntasi şıməhon hiç qıləyni ğəttol, dızd iyən co curə cinoyətkori ğəzinə, yaan bə co kəson koy mıdoxılə kardəkəson ğəzinə əzob nıkəşı. ¹⁶ Şəxsi ki məsihi beyro əzob kəşeydəbo, bıdə çımiku xəcolət nıkəşı, bı nomi qorə bə Xıdo ızzət bıdə. ¹⁷ Mıhokimə vaxt omə rəsə, əv Xıdo xəlğiku bino bəkarde. Ehanə mıhokimə sıftə çəməku bino bıko, bə Xıdo Şoyə Xəbə itoət nıkardəkəson oxoy çoknə bəbe? ¹⁸ *Qirəm salehə odəm hətto de çətinəti xılos beydəbu, bəs xıdonıznə iyən qınokorə odəm çoknə bəbe? ¹⁹ Mılxəs, bə Xıdo irodə qorə əzob kəşəkəson ıştə jımoni bə bəfomandə Ofəyevoni dast bıdən iyən xəymandəti kardeyədə dəvom bıkən.

*4:8 Sul.10:12; Yağ.5:20

*4:18 Sul.11:31

Çe Xıdo qələ

¹* Esət az şımə arədə bıə bə sipirişon mırocıət kardeydəm. Oxo azən bənə şımə qıləy sipirişim iyən Məsihi əzobon şoydim, bə zuhur kardəninə izzətiyən xanbozim. Bəşmə lovə kardeydəm, ² Xıdo bəşmə asbardə qələ bıçovnən. Bəy de zuy ne, deştəxoşi bo Xıdo rizo, bə nohəxə ğəzənci həris nıbə, de həvəsi nəzorət bıkən. ³ Bəşmə asbardə odəmon səpe əğəti məkən, əmma bə qələ nımunə bıbən. ⁴ Sər Qələvon zuhur kardə vaxti şımə hejomanə tərovətinə izzəti taci bəsteyon.

⁵* Eynən şımənən, ha cıvonon, bə sipirişon tabe bıbən. De iyəndı həlimə rəftor bıkən. Çumçıko «Xıdo bə şənbozon vəynəye, bə həlimon lutf baxşeydə». ⁶* Xıdo ğudrətinə dasti jiyədə ıştəni saru bıqətən, bəvədə vaxt rəsəədə Xıdo şıməni barz bəkarde. ⁷* İştə həmə ğəyğü şələ Bəy bıdən, oxo Əv bəşmə ğəyd mandeydə.

⁸ Səzukin bıbən, oğo bımandən! Şımə deşmen bıə iblis nərə kəşə iyən kiysə ebarde piyə əslani ğəzinə çameydə. ⁹ De ğoymə imoni vəynə bımandən bəy. Bızınən ki, dınyo har vırədə şımə imoniyə hovı-boonən eyne curə əzob kəşeydən. ¹⁰ Şımə kamişə mıddət əzob kəşə bəpeştə şıməni de İsa Məsihi vositə Bəştə zolə izzəti dəvət kardə, har curə lutf doə Xıdo İştən şıməni bərpo bəkarde, ğoym bəkarde, zumand bəkarde iyən ğoymə pobastisə bənşənde. ¹¹ Bəy zoləti izzət iyən ğudrət bıbu! Amin.

Oxonə səlomon

¹²* Az ın kırtə nomə deçəmə etiboynə boə bıə de Sila vositə nıvıştəydəm. Bəşmə dılvandi dome şəhodət kardıme ki, çe Xıdo həğiğiyə lutf ime, çəyku ğoym dəçıkən.

¹³* Babilədə^a şımə ğəzinə səçın kardə bıə icmo iyən çımı zoə Markən boşmə səlom vığandeydə. ¹⁴ De mehıbbəti səlom bıdən bə Xıdo xəlği.

Bə Məsihi imon vardə şıməhon həmməy sulh bıbu!

*5:1-3 Yəh.21:15-17

*5:5 Sul.3:34

*5:6 Mat.23:12; Lukə 14:11; 18:14

*5:7 Zəb.55:22

*5:12 Həv.15:22,40

*5:13 Həv.12:12,25; 15:37-39; Kol.4:10; Flm.23-24

^a5:13 Babilədə – yəni Romədə.